

Svet
Evropske unije

Bruselj, 9. junij 2023
(OR. en)

10457/23

LIMITE

ENV 665
CLIMA 289
POLGEN 55
AG 50

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	Vpliv trga ogljika v EU na različne politike EU – poročanje Poljske

Za sejo Sveta (splošne zadeve) 27. junija 2023 vam v prilogi pošiljamo dopis poljske delegacije.

Pojasnilo Poljske k izmenjavi mnenj o vplivu trga ogljika v EU na različne politike EU, vključno z energijo, konkurenčnostjo gospodarstva EU in socialnim življenjskim standardom v EU

Potreba po horizontalni razpravi o vplivu trga ogljika v EU na različne politike EU

EU vstopa v obdobje večjih ambicij glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, ki prinaša nove izzive. V zadnjih letih je razvila podnebno zakonodajo, ki vpliva na njene številne politike na različnih področjih. Ta zakonodaja ne vpliva torej le na področje okolja, temveč tudi na politike v zvezi z energijo, industrijo, stroški prehoda, zaposlovanjem in drugimi socialnimi vprašanji. Hkrati že občutimo velik vpliv cen ogljika na cene energije. Posledice so dvojne. Po eni strani se stroški industrijske proizvodnje v EU povečujejo, kar negativno vpliva na svetovno konkurenčnost evropskih podjetij in gospodarstev. Po drugi strani se številni evropski državljani soočajo z vse večjim tveganjem energetske revščine. Zato moramo razpravljati o vplivu sistema EU za trgovanje z emisijami na cene energije in o vseh glavnih socialno-ekonomskih izzivih, ki jih prinaša, zlasti konkurenčnosti gospodarstva EU in vprašanju energetske revščine, ki ogroža številne naše državljane.

Zakaj potrebujemo to razpravo?

Jasno je, da je treba bistveno višje cene energije in njihovo nestanovitnost pripisati kombinaciji dejavnikov. Nekateri od teh dejavnikov so pozitivni in so bili pričakovani (kot je povečano povpraševanje, povezano z okrevanjem gospodarstva po pandemiji), na druge pa ne moremo vplivati in so nepredvidljivi (izredne vremenske razmere, rekordno visoke cene zemeljskega plina, geopolitične razmere). Zato se bomo osredotočili na dejavnike, ki jih je mogoče nadzorovati, saj so povezani s politikami in ukrepi EU, in sicer EU ETS.

To je zlasti nujno, saj so se od predstavitve svežnja „Pripravljeni na 55“ okoliščine bistveno spremenile. Zaradi različnih dejavnikov so bile cene pravic EU do emisij rekordno visoke, kar je dodatno spodbudilo rast in nestanovitnost cen energije. Zato ocene učinka, priložene načrtu za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030, in predlog za revizijo direktive o EU ETS niso več usklajene s trenutnim stanjem in ne ustrezajo več svojemu namenu. Sedanja raven cen pravic EU je močno presegla vse scenarije za leti 2025 in 2030, ki so bili predstavljeni v navedenih dokumentih. Vendar se danes naši državljani in industrija soočajo z vse večjimi izzivi, ki jih povzročajo visoke cene energije in pravic EU. Okoliščine so se spremenile in čas je, da jih EU upošteva ne v okviru številnih sektorskih razprav, temveč na resnično horizontalen način. Čeprav se lahko vpliv cen pravic EU na cene energije med državami članicami razlikuje, ga ni mogoče zanemariti. Za nekatere države članice je značilna visoka emisijska intenzivnost proizvodnje električne energije in toplote, zaradi česar je delež stroškov nakupa pravic EU v ceni energije znatno večji (v primeru Poljske je povprečni delež v veleprodajnih cenah električne energije leta 2022 znašal 50 %, za EU pa 20 %).

Delež EU v svetovnem BDP se je zmanjšal s 25 % leta 1990 na 17 % leta 2020. To pomeni, da je svetovna gospodarska rast v zadnjih treh desetletjih potekala predvsem zunaj EU – v Aziji in zlasti na Kitajskem. Čeprav je del tega upada mogoče pripisati različnim izhodiščnim točkam, je treba opozoriti, da je bila rast EU – zlasti v euroobmočju – počasnejša tudi v primerjavi z ZDA. Prav tako se je zmanjšal relativni delež EU v svetovni trgovini. Primerjava podjetij, ki so temelj konkurenčnosti, v Evropi s podobnimi podjetji v ZDA kaže na precejšnjo vrzel. Med letoma 2014 in 2019 je bila rast evropskih podjetij v povprečju 40 % počasnejša od podobnih podjetij v ZDA.

Leta 2022 v primerjavi z letom 2021 se je industrijska proizvodnja zmanjšala v energetsko intenzivnih panogah, kot so osnovne kovine, kemikalije, nekovinski minerali in papir, medtem ko se je v drugih proizvodnih sektorjih proizvodnja povečala. Medletna proizvodnja kemičnih izdelkov se je na primer zmanjšala za več kot 6 %, proizvodnja osnovnih kovin pa se je leta 2022 zmanjšala za 4 %. Poleg tega je nekaj podjetij svojo poslovno dejavnost preselilo izven EU. Največja kemična družba na svetu po prihodkih je na primer napovedala, da bo zaradi visokih stroškov energije proizvodnjo preusmerila izven Evrope. To bo povzročilo izgubo približno 2 600 delovnih mest.

Čeprav so cene energije v zadnjem času kazale znake stabilizacije, se je to zgodilo deloma zaradi politik in posredovanj vlad držav članic. Vendar je treba poudariti, da so vsi uporabljeni ukrepi obremenili vladne račune, s čimer se je zmanjšala zmožnost zagotavljanja finančne podpore drugim področjem (kot je energetska prehod). Glede na to, da smo leta 2022 zaradi vladnih posegov in pogodb s fiksno ceno omejili zvišanja računov za energijo, se moramo pripraviti na nadaljnje povišanje pred zimo 2023, saj se Evropa pri oskrbi z energijo sooča z vse večjo konkurenco s strani Kitajske.

Medtem ko previsoke cene energije zvišujejo življenjske stroške za vse Evropejce, breme med prebivalstvo ni enakomerno porazdeljeno. Negativne posledice občutijo zlasti gospodinjstva z nizkimi dohodki v slabo izoliranih stanovanjih, ki nimajo toplotnih črpalk v kleti ali sončnih panelov na strehah. Po podatkih Eurostata leta 2020 približno 35 milijonov prebivalcev EU (kar je približno 8 % prebivalstva EU) ni moglo ustrezno ogrevati svojih domov. Močno zvišanje cen energije, ki se je začelo leta 2021 in poslabšalo z rusko invazijo v Ukrajini februarja 2022, skupaj s posledicami krize zaradi COVID-19, pa je verjetno še poslabšalo že tako težke razmere za številne državljane EU. Poleg tega iz podatkov evropske opazovalnice za energijsko revščino izhaja, da bi ocenjeno število ljudi v Evropski uniji, ki jih je prizadela energetska revščina, lahko znašalo tudi do 125 milijonov, pri čemer so visoke cene energije eden od treh ključnih dejavnikov, ki povzročajo ta pojav. Vključitev stavbnega sektorja in sektorja cestnega prometa v sistem EU za trgovanje z emisijami bi lahko položaj še poslabšala.

Zakaj je Svet za splošne zadeve pravi forum za to razpravo?

Svet za splošne zadeve ima edinstveno vlogo pri usklajevanju politik in horizontalnih zadev EU. V skladu s členom 16(6) Pogodbe o Evropski uniji Svet za splošne zadeve zagotavlja skladnost dela različnih sestav Sveta. Kot je navedeno v členu 2, odstavek 2, Poslovnika Sveta: „Odgovoren je za splošno koordinacijo politik, za institucionalna in administrativna vprašanja, horizontalne zadeve v zvezi z več politikami Evropske unije, kakršni sta večletni finančni okvir in širitev, ter za vse druge zadeve, za katere ga zadoži Evropski svet, ob upoštevanju pravil delovanja ekonomske in monetarne unije.“ Sestava Sveta, pristojna za obravnavo EU ETS, je Svet za okolje. Vendar je učinek tega sistema večdimenzionalen in tesno povezan z vprašanji, ki so v pristojnosti drugih sestav Sveta. Prvič, Svet za promet, telekomunikacije in energijo se ukvarja z visokimi cenami energije in njihovo nestanovitnostjo. Drugič, Svet za konkurenčnost je odgovoren za konkurenčnost evropske industrije. Tretjič, Svet za ekonomske in finančne zadeve obravnava stroške podnebne prehoda. In četrtič, Svet za zaposlovanje, socialno politiko, zdravje in varstvo potrošnikov je odgovoren za vprašanje energetske revščine.

Sistem EU ETS je eden glavnih instrumentov podnebne politike EU. Vendar njegov neposredni vpliv na cene energije ustvarja številna tveganja za industrijsko proizvodnjo v EU in vse večje tveganje energetske revščine (ki se bo povečalo z vključitvijo stavb in cestnega prometa v novi sistem ETS). Glede na medsektorsko naravo tega problema bi bilo treba o tem nujno razpravljati na način, ki omogoča usklajen odziv na ugotovljene izzive. Zato predlagamo, da se Svet za splošne zadeve zadoži za vodenje celostnega dialoga o tej zadevi. Politike EU, na katere vpliva ta sistem, moramo ustrezno usklajevati ter našim državljanom in industrijskim sektorjem zagotoviti večjo gotovost.